

Ede, 5 december 2022

Beste afgevaardigde, beste lezer,

Voor u ligt het rapport van de Nederlands Gereformeerde instelling Arbeidszaken (NGA) over de harmonisering van de oudedagsvoorziening van onze predikanten. We zijn blij en dankbaar voor het vele werk wat zij, samen met de Vereniging Samenwerking Emeritering (VSE), hebben verricht om tot voorstellen tot harmonisatie te komen.

Bij de start van het eenwordingsproces van onze kerkverbanden in 2017 was er nog veel onduidelijkheid over de wijze waarop het “pensioendossier” kon worden opgelost. Door velen werd het destijds betiteld als een potentieel breekpunt voor het samengaan van de twee kerkverbanden. We zijn God dankbaar dat dit niet zo blijkt te zijn.

De opgave van het ‘pensioendossier’ is niet alleen groot in omvang, het is ook ingewikkeld. De VSE had in 2015 al geconstateerd dat een inhaalslag nodig was om een toekomstbestendige oudedagsvoorziening voor predikanten te krijgen. Er is sprake van onvoldoende dekking bij de VSE voor alle te verwachten pensioenuitkeringen. De oplossing vraagt een behoorlijke extra financiële bijdrage van de GKv-kerken, die zij tot 2040 blijven geven om tot een solide fonds te komen. Het is ons duidelijk dat zij hier hun verantwoordelijkheid voor nemen.

Door de inzet van de NGA en de VSE wordt de oudedagsvoorziening voor alle predikanten in de Nederlandse Gereformeerde Kerken geharmoniseerd doordat de VSE heeft besloten dat de GKv-predikanten, net als de NGK-predikanten, voor hun pensioenopbouw worden ondergebracht bij het PfZW. Deze keuze is voor de GKv-kerken een grote stap, die niet onderschat moet worden. Het brengt voor de GKv-kerken hogere lasten met zich mee omdat onder andere de kosten voor de pensioenopbouw bij het PfZW hoger zijn dan die bij de VSE. Daarom ondersteunen wij het voorstel van de NGA om te besluiten tot een tijdelijke solidariteitsbijdrage vanuit de huidige NGK-kerken.

De aansluiting bij het PfZW vraagt aanpassing van het VSE-beleid. Een belangrijke stap daarbij is dat, op het moment van aansluiting bij het PfZW op 1 januari 2027, de VSE overgaat tot een gesloten fonds. Op diezelfde datum zullen de huidige NGK-kerken ook financieel medeverantwoordelijk worden voor het gesloten fonds nadat zij op 1 januari 2024 lid zijn geworden van de VSE. Ingaande 2024 worden de huidige NGK-kerken daarmee medeverantwoordelijk voor het beleid van de VSE, maar krijgen zij geen verantwoordelijkheid voor de aflossing van de GKv-schuld (de onderdekking), zoals die ultimo 2026 is vastgesteld voor het totale GKv-kerkverband en per GKv-kerk.

Iedere oudedagsvoorziening kent risico's. Beleggingsresultaten kunnen tegenvallen, deelnemers kunnen langer leven, er kan een hoge inflatie ontstaan. Dat is met de VSE en PfZW niet anders. Er is een aanvullend risico namelijk dat er mogelijk kerken zijn die hun schuld aan het VSE-fonds, niet volledig kunnen inlossen. Omdat de NGK-kerken door de eenwording op termijn lid worden van de VSE, schetst de NGA in de voorliggende rapportage een aantal risico's. Het is goed hiervan kennis te nemen.

Op DV 17 december zal de NGA een nadere toelichting geven op het harmonisatie-voorstel. Wij nodigen u hierbij van harte uit aanwezig te zijn in de Martuskerk, Copernicusstraat 18 te Amersfoort. De inloop is vanaf 09.30 uur en de start is om 10.00 uur, na afloop is er een lunch. Wilt u zich alstublieft **vooraf opgeven** bij: secretariaat@ngk-gkv.nl.

Als voorbereiding hierop en op de behandeling in de LV2022 kunt u naast het NGA-rapport op de site van de VSE een webinar (<https://verenigingvse.nl/regioavonden-2022/>) over de voorstellen volgen. Ons voornemen is op onze zitting op DV 28 januari 2023 te besluiten over voorstellen voortkomend uit het NGA-rapport.

Belangrijke punten daarbij zijn:

- Besluiten tot een solidariteitsbijdrage (jaarlijks € 10,- per ziel vanaf 2024 tot en met 2028);
- De intentie uit te spreken aan te sluiten bij de VSE per 1 januari 2024 en daarmee medeverantwoordelijk te worden voor het beleid van VSE;
- De intentie uit te spreken vanaf 1 januari 2027 financieel medeverantwoordelijkheid te dragen voor het gesloten VSE-fonds, zonder verantwoordelijkheid voor de aflossing van de 'GKv-schuld'.
- Dat per 1 januari 2024 de SKW één centrale pensioenadministratie voert voor de kerken;
- De nieuwe arbeidsvoorwaardelijke regeling voor predikanten akkoord is en waarvoor SKW vanaf 1 januari 2024 verantwoordelijk wordt;

Dankzij intensief overleg zijn de bestuursleden van NGA en VSE tot het harmonisatie-voorstel gekomen. Sommigen hadden dit bij de start van het eenwordingsproces niet verwacht. En wij weten ook dat het niet vanzelfsprekend is. Ook hierin ervaren wij dat God gebeden verhoort. En dat geeft ons moed en kracht voor de toekomst waarin we de Nederlandse Gereformeerde Kerken mogen vormen! God zij lof.

Met een vriendelijke groet,
Het moderamen van de LV Zoetermeer 2022

**RAPPORT HARMONISATIE PENSIOENREGELING PREDIKANTEN GKv EN NGK,
MET HET OOG OP DE LANDELIJKE VERGADERING 2022 TE ZOETERMEER**

Opgesteld door: NEDERLANDS GEREFORMEERDE INSTELLING ARBEIDSZAKEN (NGA)

Datum: 21 november 2022

Woord vooraf

Voor u ligt het rapport dat de NGA (Nederlands Gereformeerde Instelling Arbeidszaken) heeft opgesteld over haar werkzaamheden vanaf 2019 ter uitvoering van de volgende opdracht:

"De NGK-kerken vertegenwoordigen in het harmonisatieoverleg over de arbeidsvoorwaarden en pensioenregeling voor predikanten van NGK en GKv."

Deze opdracht ontving de NGA via het besluit van de Landelijke Vergadering bijeen te Zeewolde op 11 januari 2020.

Besluitvorming over de door NGA met VSE gemaakte afspraken over de harmonisatie van de pensioenregeling en de daaruit volgende zaken is voorbehouden aan de Landelijke Vergadering.

Aanleiding voor deze opdracht

In 2017 namen de Landelijke vergadering van de NGK en de Generale Synode van de GKv een voorgenomen besluit om te komen tot hereniging van beide kerkgenootschappen. Een landelijke regiegroep bereidt sinds 2017 de kerkelijke hereniging voor. De stap naar één kerk betekent ook één arbeidsvoorwaardelijke regeling en één emeritaatsvoorziening (hierna: pensioenregeling) voor alle predikanten van de herenigde kerk.

NGA, Vereniging VSE¹, SKW² en de Predikantenvereniging | CGMV hebben gezamenlijk een nieuwe arbeidsvoorwaardelijke regeling uitgewerkt. Ook zijn besluiten voorbereid om te komen tot één pensioenregeling.

Dit rapport betreft alleen het harmonisatieoverleg over de toekomstige pensioenregeling. Het harmonisatieoverleg heeft voor NGA bestaan uit twee speerpunten:

1. Waar vindt de toekomstige pensioenopbouw plaats? Is dit bij VSE, PFZW of wellicht een 'derde' weg?
2. Wat zijn de financiële consequenties van de aansluiting bij PFZW en het oplossen van de onderdekking van het VSE-fonds voor het herenigde kerkverband (dus voor de voormalige GKv- en NGK-kerken)?

Doel van het rapport

Het doel van dit rapport is de kerken van de NGK te informeren over de keuze om te komen tot één pensioenregeling en de consequenties daarvan. Tot nu toe is naar de NGK-kerken weinig aandacht gegeven aan de risico's die mogelijk het gevolg zijn van de hereniging van de GKv- en de NGK-kerken.

NGA heeft vastgesteld dat risico's op het gebied van de pensioenharmonisatie met name voortvloeien uit de onderdekking van het VSE fonds. NGA stelt zich op het standpunt dat de NGK-kerken op een transparante manier geïnformeerd moeten worden over deze risico's.

¹ VSE is een vereniging van GKv-kerken. De Vereniging VSE draagt zorg voor de emeritaatsvoorziening voor predikanten in de GKv.

² SKW: Steunpunt Kerkenwerk adviseert kerken (GKv, CGK en NGK) in hun rol als 'werkgever' en beheerder.

Uitgangspunt voor dit rapport zijn de in de routekaart³ gemaakte afspraken, voor zover deze impact hebben op de wijze waarop de onderdekking wordt weggewerkt.

Opbouw van dit rapport

Hoofdstuk 2 gaat nader in op het harmonisatieproces van de pensioenregeling. De gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het VSE-fonds heeft gevolgen voor de governance van VSE. Dit wordt beschreven in hoofdstuk 3. De onderdekking van VSE is beschreven in hoofdstuk 4. In hoofdstuk 5 wordt ingegaan op de effecten van het wegwerken van de onderdekking voor de plaatselijke GKv-kerken. Tot slot handelt hoofdstuk 6 over de risico's van de pensioenharmonisatie voor de NGK-kerken.

Disclaimer

De in dit rapport opgenomen cijfers zijn afkomstig van de Vereniging VSE, Triple-A en SKW.

Gebruikte bronnen zijn:

- Het jaarverslag 2021 van Vereniging VSE, d.d. 15 mei 2022;
- Het door VSE opgestelde Eindrapport VSE – Geharmoniseerde emeritaatsvoorziening, d.d. september 2022;
- Rapportage van Triple-A met als onderwerp: 'Toekomst emeritaatsvoorziening Vereniging VSE', d.d. 15 september 2022;
- De Notitie Cijfers & feiten 2021, d.d. 12 september 2022, versie 02, opgesteld door SKW;
- De routekaart 'Detailoverzicht Oplossing Harmonisatie Emeritaatsregeling', versie 1.0, d.d. 2 september 2022.

NGA is nadrukkelijk niet verantwoordelijk voor de juistheid van de cijfers uit de gebruikte bronnen. Deze verantwoordelijkheid ligt bij de Vereniging VSE en de opstellers van de diverse rapportages/notities. Dit voorbehoud wordt ook gemaakt ten aanzien van de hoogte van de uiteindelijke onderdekking van het gesloten VSE-fonds op 1 januari 2027 en de mogelijke consequenties hiervan voor de voormalige NGK-kerken.

Op grond van eigen actuair onderzoek heeft NGA de cijfers in de gebruikte bronnen voor zover van toepassing beoordeeld. NGA vindt het verantwoord uit te gaan van deze cijfers.

Namens het NGA-bestuur,

W.H. Martens MBA, voorzitter

³ Routekaart: Detailoverzicht Oplossing Harmonisatie Emeritaatsvoorziening, versie 1.0, d.d. 2-9-2022. Zie bijlage 1.

Inhoudsopgave

Woord vooraf

1 Inleiding

2 Harmonisatie pensioenregeling

- 2.1 *Twee verschillende pensioenregelingen*
- 2.2 *Het harmonisatieproces*
- 2.3 *GKv-kerken kunnen zich aansluiten bij PFZW*
- 2.4 *Financiële inspanningen voor de GKv-kerken*
- 2.5 *Solidariteitsbijdrage NGK*
- 2.6 *Routekaart harmonisatie*
- 2.7 *Eén pensioenregeling betekent vrij verkeer voor predikanten*

3. Governance VSE

4 Pensioenproblematiek GKv; onderdekking VSE-fonds

- 4.1 *Overstap van omslagstelsel naar kapitaaldekking en ontstaan onderdekking*
- 4.2 *Pensioenproblematiek GKv-kerken*
- 4.3 *Dekkingsgraad/dekkingspercentage*
- 4.4 *GKv-kerken verantwoordelijk voor wegwerken tekort*
- 4.5 *Tekort VSE-fonds ultimo 2021*
- 4.6 *Prognose VSE over tekort bij gVSE-fonds per januari 2024 incl. toekomstige verhogingen*
- 4.7 *Prognose VSE over tekort bij gVSE per 1 januari 2027*
- 4.8 *Overzicht RTU, Eigen Vermogen (EV) en tekort*

5 Effecten wegwerken onderdekking voor plaatselijke GKv-kerken

- 5.1 *Wegwerken schuld | Grote financiële last voor de GKv-kerken*
 - 5.1.1 *Gevolgen aflossen schuld voor GKv-kerken*
 - 5.1.2 *Voorbeeldberekening over effect van de last van een annuïteit voor een plaatselijke kerk*
- 5.2 *Risico beleggingsrendement*
- 5.3 *Hoe omgaan met de onzekerheid in prognoses?*
- 5.4 *Concluderend*

6 Risico's voor de NGK kerken

- 6.1 *Hoge quota, risico tegenvallend rendement en medeverantwoordelijk voor gVSE-fonds*
- 6.2 *(Voormalige) NGK-kerk kan verantwoordelijk worden voor de pensioenuitkering aan een voormalige GKv-predikant*
- 6.3 *Risico bij een plaatselijke fusie*

Bijlagen:

- 1: Detailoverzicht Oplossing Harmonisatie Emeritaatsregeling, versie 1.0, d.d. 2 september 2022. In dit rapport aangeduid met 'routekaart'.
- 2: Pagina 29 uit Triple-A rapportage 'Toekomst emeritaatsvoorziening Vereniging VSE', d.d. 15 september 2022.

1 Inleiding

In dit rapport komt het harmonisatieoverleg over de pensioenregeling voor predikanten van NGK en GKv aan de orde⁴. Het harmonisatieoverleg over de pensioenregeling heeft NGA gevoerd met VSE en de directeur van SKW | bestuurssecretaris Vereniging VSE.

Harmonisatieoverleg over een pensioenregeling was nodig, omdat de pensioenregeling in de NGK verschilt van de pensioenregeling in de GKv. In de herenigde kerk geldt straks één pensioenregeling.

Enkele opmerkingen over het proces van het harmonisatieoverleg

NGA heeft gedurende het hele proces het moderamen van de LV op de hoogte gehouden van haar bevindingen en de risico's benoemd die kleven aan de pensioenproblematiek van de GKv-kerken.

Tijdens het proces heeft de NGA niet met de LV gecommuniceerd over de achtergronden van deze risico's. Enerzijds was de afspraak dat de LV er niet over zou spreken voordat de deskundigen eruit waren. Anderzijds was daar het beleid van VSE om te wachten tot de leden (= GKv-kerken) konden worden ingelicht. Het moderamen is in juni 2022 gekomen met inhoudelijke berichtgeving. Die berichtgeving vermeldde het mooie resultaat van toetreding van GKv-predikanten tot PFZW en hoe de aansluiting van GKv-predikanten bij PFZW in zijn werk zal gaan. Ook werd gesteld dat het kostenniveau voor de GKv-kerken niet veel zou afwijken van het huidige. Over de eventuele risico's voor de NGK-kerken als gevolg van de GKv-pensioenproblematiek is tot nu toe niet gecommuniceerd.

2 Harmonisatie pensioenregeling

2.1 Twee verschillende pensioenregelingen

Sinds 2009 heeft NGK de pensioenopbouw voor haar predikanten ondergebracht bij PFZW⁵. De GKv-kerken zijn niet aangesloten bij PFZW, maar hebben via VSE de zorgplicht voor de geëmeriteerde predikanten geregeld. De GKv-predikanten zijn geen deelnemer van VSE. VSE ondersteunt de kerken (als lid van de vereniging) in de zorgplicht richting de emeritus-predikanten. VSE voert de regeling in eigen beheer uit.

2.2 Het harmonisatieproces

Het harmonisatieoverleg heeft zich lang achter de schermen afgespeeld. NGA heeft zich van meet af aan ingespannen om de belangen van de NGK-kerken en haar predikanten zo goed mogelijk te dienen. Hoewel het voor NGA niet logisch⁶ was dat de NGK-predikanten in plaats van bij PFZW zouden worden ondergebracht bij VSE, zijn de overgangen van PFZW naar VSE en omgekeerd door

⁴ De NGA heeft in het rapport van 19 augustus 2022 verslag gedaan van de overige opdrachten in het besluit van de Landelijke Vergadering bijeen te Zeewolde op 11 januari 2020.

⁵ PFZW had eind 2021 1.340.700 premiebetalende deelnemers en 552.100 personen die een pensioen ontvangen.

⁶ Niet logisch vanwege de onderdekking van het VSE-fonds en het gegeven dat ook andere kerkgenootschappen zijn aangesloten bij PFZW.

een actuarieel adviesbureau serieus onderzocht. Het rapport heeft VSE gesterkt in de door haar eerder bepaalde stip⁷ op de horizon om PFZW te zien als de toekomstige pensioenuitvoerder. Als NGA zijn we hier blij mee omdat we van mening zijn dat het verstandig is de pensioenopbouw en uitbetaling te laten gebeuren door een daartoe gespecialiseerde pensioenuitvoerder. Het was nog wel de vraag of en hoe de aansluiting van de GKv-kerken bij PFZW gerealiseerd kon worden. Inmiddels is duidelijk dat aansluiting mogelijk is.

2.3 GKv-kerken kunnen zich aansluiten bij PFZW

In mei 2022 heeft PFZW meegedeeld dat GKv-predikanten kunnen intreden bij PFZW, uiterlijk een jaar nadat PFZW overgaat naar een pensioenregeling overeenkomstig de Wet toekomst pensioenen. De verwachting is dat de GKv-predikanten met ingang van 1 januari 2027 kunnen worden aangesloten bij PFZW. Met deze toetreding wordt aan een belangrijke voorwaarde voor het welslagen van de hereniging voldaan.

De aansluiting bij PFZW kan op dit moment alleen voor de toekomstige opbouw. Het is gezien de onderdekking van het VSE-fonds niet mogelijk de bestaande opbouw onder te brengen bij PFZW. Dit is in 2009 wel gebeurd bij de overgang van de NGK-kerken naar PFZW. Voor de actieve GKv-predikanten betekent dit concreet dat zij straks een deel van hun pensioen hebben opgebouwd bij VSE en vanaf 2027 een toekomstig deel gaan opbouwen bij PFZW.

Voor predikanten die na 1 januari 2024 nieuw starten binnen een GKv-kerk geldt dat zij wel meteen starten met opbouw bij PFZW.

2.4 Financiële inspanningen voor de GKv-kerken

Het op zichzelf genomen mooie resultaat dat de GKv-kerken zich kunnen aansluiten bij PFZW neemt niet weg dat de GKv-kerken tot 2040 voor grote financiële inspanningen staan. Namelijk het oplossen van de onderdekking van het VSE-fonds, de betaling van de pensioenopbouw bij PFZW en de premie voor de arbeidsongeschiktheidsverzekering bij Aegon.

In de gesprekken over de harmonisatie nam VSE het standpunt in dat de GKv-kerken niet voor de verantwoordelijkheid van het tekort willen weglopen en de voormalige NGK-kerken in het nieuwe kerkverband hiermee niet willen belasten. Dit betekent dat de NGK-kerken niet verantwoordelijk zijn voor het oplossen van het tekort als gevolg van de onderdekking. Wel is tijdens het harmonisatieoverleg het principebesluit genomen om elkaar waar mogelijk te helpen (zie 2.5: solidariteitsbijdrage NGK).

2.5 Solidariteitsbijdrage NGK

Door de overgang naar PFZW staan de GKv-kerken voor hogere pensioenkosten. NGA acht het redelijk dat de NGK-kerken gedurende vijf jaar meebetalen aan het duurder worden van de pensioenvoorziening voor de GKv-kerken als gevolg van de overgang naar PFZW. De prognose op basis van de Triple-A rapportage 'Toekomst emeritaatsvoorziening Vereniging VSE' komt uit op gemiddeld € 9,38 per GKv-lid over de periode 2027 t/m 2031. NGA acht het redelijk als NGK

⁷ Al vanaf 2015 is door VSE in onderzoek wanneer aansluiting bij PFZW een reële optie wordt. Uiteraard is toen ook naar andere fondsen en mogelijkheden gekeken. PFZW bleef de voorkeur houden omdat andere denominaties (o.a. CGK en PKN) daarbij zijn aangesloten en de inhoud van de regeling positief is beoordeeld.

jaarlijks € 10,- per lid bijdraagt over deze periode. VSE zal deze bijdragen inzetten voor een solidariteitsregeling ten behoeve van de GKv-kerken die met die hogere kosten te maken krijgen. Dat betreft kerken met een predikant. NGA stelt voor de betalingstermijn te verschuiven naar de jaren 2024 t/m 2028.

De solidariteitsbijdrage komt in dit rapport verder niet aan de orde. De besluitvorming hierover ligt bij de LV.

2.6 Routekaart harmonisatie

NGA en VSE zijn samen betrokken geweest bij de opstelling van een routekaart voor de harmonisatie. Voor ons rapport relevante elementen zijn:

- Vanaf de administratieve fusie op 1 januari 2024 worden nieuwe GKv-predikanten deelnemer bij PFZW. PFZW verwacht op 1 januari 2026 over te gaan naar een pensioenregeling overeenkomstig de Wet toekomst pensioenen. Eén jaar later, dus op 1 januari 2027, treden de overige GKv-predikanten in bij PFZW voor de vanaf die datum op te bouwen pensioenrechten.
- Er komt vanaf 1 januari 2024 één landelijke aansluitovereenkomst voor de herenigde kerk met PFZW. Momenteel zijn de NGK-kerken nog individueel aangesloten bij PFZW. PFZW heeft bedongen dat voor het nieuwe kerkverband met ingang van 1 januari 2024 een centrale pensioenadministratie wordt ingericht. Dit zal gebeuren bij SKW. PFZW stuurt SKW maandelijks één nota voor alle predikanten en SKW factureert dit vervolgens aan de individuele kerken. De mutaties en registraties worden daarmee centraal uitgevoerd door SKW. Dit betekent dat voor de individuele kerken een lastig administratief proces uit handen wordt genomen.
- VSE verandert in twee stappen in een gesloten fonds (verder: gVSE).
 - De eerste stap is per 1 januari 2024: dan worden er geen nieuwe predikanten meer opgenomen in VSE. De aanwezige predikanten bouwen nog wel pensioen op bij VSE.
 - Op 1 januari 2027 worden alle GKv-predikanten ondergebracht bij PFZW en is er geen toekomstige pensioenopbouw meer bij VSE.
- De komende ca. 70 jaar⁸ zal gVSE de kerken voorzien van emeritaatsgelden behorend bij de periode voorafgaand aan de aansluiting bij PFZW. Er is voor uitkeringsgerechtigden dus gedurende zo'n 70 jaar een uitlooptermijn waarin de uitkering van emeritaatsgelden/pensioen geschiedt door de kerken vanuit gVSE en (in toenemende mate) door PFZW.
- In de routekaart is opgenomen dat de NGK-kerken per 1 januari 2024 medeverantwoordelijkheid gaan dragen voor het beleid met betrekking tot gVSE. Het totale kerkverband (de voormalige GKv- en NGK-kerken) wordt vanaf 2027 gezamenlijk financieel verantwoordelijk voor het op peil houden van het gVSE-fonds⁹. NGK-kerken worden dus medeverantwoordelijk voor gVSE. Zie hierover nader hoofdstuk 3 dat over de governance van gVSE handelt.

⁸ Na 70 is jaar is de veronderstelde jongste weduwe 98 jaar oud.

⁹ Het gVSE-fonds heeft in principe per 1 januari 2027 een dekkingspercentage van 100%. Het vermogen van het gVSE bestaat uit het werkelijke vermogen en het totaal van de schuld van de GKv-kerken aan gVSE. Het totale kerkverband wordt met ingang van 1 januari 2027 verantwoordelijk voor het op peil houden van het dekkingspercentage van 100%.

2.7 *Eén pensioenregeling betekent vrij verkeer voor predikanten*

Voor de herenigde kerk is het belangrijk dat predikanten zich vrij kunnen bewegen binnen het gehele kerkverband. Hoewel de afspraken met PFZW nog in detail moeten worden besproken, kan het grensverkeer er als volgt uitzien:

- Een voormalige NGK-predikant die na 1 januari 2024 naar een voormalige GKv-gemeente gaat, blijft opbouwen bij PFZW.
- Een voormalige GKv-predikant die tussen 1 januari 2024 en 1 januari 2027 naar een voormalige NGK-gemeente gaat, blijft opbouwen bij VSE. De betreffende kerk betaalt aan de centrale pensioenadministratie (SKW) een emeritaatsbijdrage ter grootte van de standaard PFZW-premie.

3. **Governance VSE**

VSE is op dit moment een vereniging van GKv-kerken. In deze rechtsvorm is de Algemene Vergadering (ledenvergadering) het hoogste orgaan. De werkwijze en rechtspositie zijn vastgelegd in de statuten. De Vereniging VSE heeft een bestuur en een Raad van Toezicht. Het bestuur en de Raad van Toezicht worden ondersteund door een bestuursbureau.

Vanaf 1 januari 2024 is sprake van een nieuw kerkverband waar voormalige GKv- en NGK-kerken gezamenlijk een nieuwe eenheid vormen. De voormalige NGK-kerken zullen dan medeverantwoordelijk worden voor het beleid van het gesloten VSE-fonds (gVSE). Voor VSE heeft dit enkele (juridische) consequenties. Om beide voormalige kerkgenootschappen recht te doen organiseert VSE in het najaar van 2023 een Algemene Vergadering om wijzigingen in de statuten en reglementen vast te leggen. De punten die dan onder andere besproken worden zijn:

- Naamswijziging nieuw kerkgenootschap;
- Onderscheid in twee soorten leden (debiteur-leden: de voormalige GKv-kerken die garant staan voor het aflossen van de schuld aan VSE) en overige leden (deze zijn medeverantwoordelijk voor het beleid);
- Aanpassing in het indexeringsbeleid;
- Aanpassing Uitkeringsreglement (o.a. wachttijd bij arbeidsongeschiktheid van 1 naar 2 jaar).

NGK en VSE

Afgesproken is dat de NGK-kerken met ingang van 2024 medeverantwoordelijk worden voor het gVSE-fonds. In de diverse hoofdstukken wordt dit nader toegelicht. Samenvattend betekent dit:

- Per 1 januari 2024 worden de NGK-kerken medeverantwoordelijk voor het beleid van gVSE;
- De GKv-kerken zijn verantwoordelijk voor het wegwerken van het tekort als gevolg van de onderdekking. De GKv-kerken hebben hier de tijd voor tot 2040;
- Per 1 januari 2027 wordt het totale kerkverband financieel verantwoordelijk voor het op peil houden (100% dekkingspercentage) van het gVSE¹⁰.

¹⁰ Zie voetnoot 9.

Het is van belang dat de NGK-kerken goed nadenken hoe zij die medeverantwoordelijkheid voor het beleid van het gVSE-fonds vorm willen geven gezien de financiële medeverantwoordelijkheid voor het op peil houden (100% dekkingspercentage) van het gVSE-fonds vanaf 2027 (zie ook 6.1).

Het is in het kader van de governance van belang dat jaarlijks verantwoording wordt afgelegd aan de kerken over het verloop van de 'Reserve voor Toekomstige Uitkeringen' (hierna: RTU)¹¹ en over het actuele dekkingspercentage.

4 Pensioenproblematiek GKv; onderdekking VSE-fonds

VSE verandert op 1 januari 2024 in gVSE. Immers, er is alleen nog opbouw nodig voor de op dat moment actieve GKv-predikanten. gVSE zal de kerken voorzien van de emeritaatsgelden behorend bij de periode voorafgaand aan de aansluiting bij PFZW.

4.1 Overstap van omslagstelsel naar kapitaaldekking en ontstaan onderdekking

Tot 2015 hanteerde VSE het zogenaamde omslagstelsel. De kerken brachten jaarlijks het geld op dat nodig was voor de uitkeringen in dat jaar. Vanwege het groeiend aantal emeritus-predikanten en de daling van het aantal zielen is besloten over te stappen naar een systeem van kapitaaldekking. Dit houdt in dat voor elke predikant, per ambtsjaar, voldoende wordt ingelegd zodat een volledige uitkering bij emeritering mogelijk is. Er zou dan ook sprake zijn van een dekkingspercentage van 100%. Op het moment van de overstap naar kapitaaldekking (2015) was het dekkingspercentage rond de 30%. De gezamenlijke GKv-kerken hadden afgesproken dat zij met een aanzienlijke hogere bijdrage het tekort in 25 jaar wilden wegwerken (dus: 2040). Elke 5 jaar vindt een herbeoordeling plaats en in 2019 is besloten tot een versnelling en is de termijn van 2040 teruggebracht naar 2035. Redenen hiervoor waren dat de beoogde doelen voor herstel in de eerste termijn van 5 jaar waren behaald, maar dat de zorgen over de toekomst niet waren verminderd en dat het proces van hereniging sneller verliep dan eerder voorzien.

4.2 Pensioenproblematiek GKv-kerken

De pensioenproblematiek van de GKv-kerken wordt veroorzaakt door de onderdekking van het VSE-fonds en in het kielzog daarvan het gVSE-fonds. Het dekkingspercentage is bij de overgang van alle GKv-predikanten naar PFZW (1 januari 2027), ondanks de extra financiële inspanningen door de GKv-kerken, nog geen 100%. Dat wil zeggen dat gVSE op die datum onvoldoende geld in kas heeft om de komende 70 jaar de te verwachten uitgaven voor emeritaatsgelden te voldoen.

¹¹ Zie voor uitleg RTU hoofdstuk 4.3.

4.3 *Dekkingsgraad/dekkingspercentage*

De dekkingsgraad is de verhouding tussen het bezit van een pensioenfonds en de voorziening pensioenverplichtingen (VPV). De dekkingsgraad is een maat voor de financiële gezondheid van een pensioenfonds. De Nederlandse pensioenfondsen hebben ruim dertig jaar een rekenrente gehanteerd van 4% voor het berekenen van de VPV. De 4% werd als veilig beschouwd. Dat rendement werd gemakkelijk bereikt, zelfs met staatsobligaties. Men kon dus altijd wel een hoger rendement realiseren en dat was ook nodig om pensioenverhogingen te kunnen betalen.

Met de invoering van de Pensioenwet (2007) werd de berekening van de VPV gereguleerd. De vaste rekenrente van 4% werd vervangen door de maandelijks door De Nederlandse Bank te publiceren Rente Termijn Structuur (RTS), te berekenen uit marktgegevens over risicovrije beleggingen. De RTS is inmiddels veel lager dan 4%. Eind 2020 kon het effect gelijk worden gesteld aan een rekenrente van 0,15% (!).

VSE heeft geen verplichtingen jegens de predikanten en valt daarom niet onder de Pensioenwet. De VPV heet daarom anders, namelijk "Reserve voor Toekomstige Uitkeringen" (RTU). VSE streeft niet naar een hogere dekkingsgraad dan 100% en heeft tot op heden altijd met een rekenrente gerekend van 4%.

In de periode 2011 t/m 2021 fluctueerden de rendementen van het VSE-fonds sterk, van -4% tot bijna +16%. In 2021 behaalde VSE een rendement van 10,8% en deed het in vergelijking met de door VSE gehanteerde benchmark 0,6% beter. Over de gehele periode van 2011 t/m 2021 was het gemiddeld rendement ca. 6%, dus ruim boven de gestelde rekenrente van 4%.

De dekkingsgraad stelt bij VSE dus iets anders voor dan bij pensioenfondsen. Het jaarverslag van VSE gebruikt daarom ter onderscheiding het woord dekkingspercentage. Het laatst gepubliceerde cijfer over het dekkingspercentage dateert van ultimo 2021. Toen was het dekkingspercentage 64,8% (2020: 58,7%). Het streefdekkingspercentage in 2020 en 2021 was respectievelijk 57,0 en 59,0%. Sinds 2016 is het dekkingspercentage behoorlijk toegenomen, van 47,7 naar 64,8%.

4.4 *GKv-kerken verantwoordelijk voor wegwerken tekort*

Zoals eerder aangegeven heeft VSE in de gesprekken over de harmonisatie het standpunt ingenomen dat de GKv-kerken niet voor de verantwoordelijkheid van het tekort willen weglomen en de voormalige NGK-kerken in het nieuwe kerkverband hiermee niet willen belasten. Dit betekent dat de NGK-kerken niet verantwoordelijk zijn voor het oplossen van het tekort als gevolg van de onderdekking uit het verleden.

VSE heeft een plan opgesteld dat behelst dat vlak voor het moment van fusie de GKv-kerken worden geregistreerd als debiteuren van VSE. Elke individuele GKv-kerk krijgt een nota voor haar bijdrage aan het tekort. Dit betekent dat de GKv-kerken per 1 januari 2024 een nota van het tekort als 'voorlopige schuld' ontvangen. Dit is een schatting van de schuld per 1 januari 2027. Per die datum vindt immers de overstap naar PFZW plaats en ontvangen de voormalige GKv-kerken een tweede nota met de 'daadwerkelijke' schuld waarbij:

- Het schuldbedrag herijkt is aan de daadwerkelijk gerealiseerde dekkingspercentages in de periode 2024-2026;
- Het reeds afgeloste deel wordt verrekend;

- De plicht van kracht wordt de resterende schuld op de balans van de individuele GKv-kerk te plaatsen.

Hoewel de voormalige GKv-kerken gestimuleerd worden waar mogelijk de schuld zo snel mogelijk af te lossen, hebben de betreffende kerken tot 2040 de tijd de schuld af te lossen. Hierover zal de door VSE te hanteren rekenrente ad 3,5% als rente in rekening worden gebracht.

4.5 Tekort VSE-fonds ultimo 2021

Het jaarverslag 2021 van VSE vermeldt als RTU € 102,9 miljoen ultimo 2021. Deze waarde is gebaseerd op 4% rekenrente en de actuele AOW-leeftijd. Het eigen vermogen is € 66,7 miljoen. Er is volgens VSE dus ultimo 2021 een tekort van € 36,2 miljoen.

4.6 Prognose VSE over tekort bij gVSE-fonds per 1 januari 2024 incl. toekomstige verhogingen

Het huidige uitkeringsreglement van VSE voorziet in verhogingen die afhankelijk zijn van de traktementstabel, de AOW en de prijsindex. Bij gVSE worden deze variabele elementen vervangen door vaste stijgingspercentages. Om waar mogelijk financiële risico's te vermijden en/of maatregelen te kunnen nemen, heeft VSE ermee ingestemd om het indexeringsbeleid te fixeren en ook als voordeliger te hanteren¹². Dit was voordeliger voor NGA om in te stemmen met het medeverantwoordelijk worden voor het gVSE-fonds. De indexering komt vooralsnog neer op 1,5% jaarlijkse stijging vóór de AOW-leeftijd en 0,75% daarna. Deze vaste percentages gelden vanaf 1 januari 2024. De traktementstabel 2024 die VSE gebruikt is de traktementstabel 2023 plus 1,5%. De emeriti krijgen er op 1 januari 2024 0,75% bij. Bij de vaststelling van de RTU wordt met deze verhogingen rekening gehouden, waardoor de RTU sterk toeneemt. Daarnaast heeft VSE in het overleg van 20 januari 2022 meegedeeld bij gVSE per 1 januari 2024 te kiezen voor een rekenrente van 3,5% hetgeen ook consequenties heeft voor de hoogte van de RTU. Verder wordt rekening gehouden met toekomstige stijgingen van de AOW-leeftijd tot maximaal 70 jaar (minder toekomstige uitkeringen). De bedrijfskosten worden op 2% van de uitkeringen gesteld.

De prognose die VSE door Triple-A heeft laten opstellen komt op 1 januari 2024 uit op:

- RTU van € 130,2 miljoen;
- Eigen vermogen van € 74,7 miljoen;
- Een tekort van € 55,5 miljoen.

4.7 Prognose VSE over tekort bij gVSE per 1 januari 2027

Volgens de routekaart wordt de schuld van de GKv kerken aan gVSE bepaald op basis van de cijfers op 31 december 2026.

VSE hanteert op basis van de informatie van Triple-A de volgende prognose op 1 januari 2027:

- RTU: € 133,1 miljoen;
- Eigen vermogen van € 87,8 miljoen;
- Een tekort van € 45,3 miljoen.

¹² Het indexatiebeleid is afhankelijk van de resultaten van het wegwerken van de onderdekking en van de beleggingsresultaten.

De prognose van het tekort is ten opzichte van 1 januari 2024 behoorlijk gedaald als gevolg van de extra financiële bijdragen door de GKv-kerken.

4.8 Overzicht RTU, Eigen Vermogen (EV) en tekort

Bron	per datum	RTU (in M €)	EV (in M €)	Tekort (in M €)	Toelichting
VSE	1-1-2022	102,9	66,7	36,2	Jaarverslag VSE 2021
Triple-A	1-1-2024	130,2	74,7	55,5	Variant D, pag. 29, rapport Triple-A ¹³
Triple-A	1-1-2027	133,1	87,8	45,3	Variant D, pag. 29, rapport Triple-A ¹⁴

5 Effecten wegwerken onderdekking voor plaatselijke GKv-kerken

In dit hoofdstuk gaat NGA in op twee onderdelen van de VSE-plannen om het dekkingstekort van VSE weg te werken, te weten de aflossing van de schuld en het beleggingsrendement.

5.1 Wegwerken schuld | Grote financiële last voor de GKv-kerken

Zoals in hoofdstuk 4 uiteengezet, heeft de onderdekking tot gevolg dat individuele GKv-kerken een schuld krijgen jegens gVSE.

VSE gaat vooralsnog uit van een tekort van € 45,3 miljoen per 1 januari 2027. Elke afzonderlijke kerk krijgt een deel van de schuld toebedeeld. Hoewel de voormalige GKv-kerken gestimuleerd worden waar mogelijk de schuld zo snel mogelijk af te lossen, hebben de betreffende kerken tot 2040 (dus in maximaal 13 jaar) de tijd de schuld af te lossen. Hierover zal wel de door VSE te hanteren rekenrente ad 3,5% als rente in rekening worden gebracht. Dit betekent dat als een kerk de schuld niet in één keer kan aflossen, dat het gebruikelijk is dat de schuld wordt afgelost volgens een annuïteitenschema. In dit geval bedraagt de last een annuïteit met een maximale looptijd van 13 jaar tegen 3,5% rente. Bij een annuïteit is de last elk jaar gelijk en is gelijk aan de schuld gedeeld door, in dit geval, 10,663.

De overige pensioenlasten bestaan uit de premie voor PFZW (tot 2030 landelijk omgeslagen en vanaf 2030 plaatselijk) en voor het arbeidsongeschiktheidspensioen (landelijk omgeslagen¹⁵).

In onderstaande tabel (bron: rapport Triple-A, pag. 29¹⁶) zijn de totale pensioenlasten vanaf 1 januari 2027 weergegeven, uitgedrukt in het quotum per lid. Deze bedragen per lid zullen lager uitvallen als een individuele GKv-kerk kiest voor directe aflossing van de schuld en niet kiest voor een gespreide betaling.

Jaar	Schuld	Quotum
2027	45,3 milj.	68,53

¹³ Zie bijlage 2.

¹⁴ Zie bijlage 2.

¹⁵ Zoals dit ook gebruikelijk is binnen de NGK.

¹⁶ Zie bijlage 2.

2028		69,90
2029		71,30
2030		72,73
2031		74,18
2032		75,67
2033		77,18
2034		78,72
2035		80,30
2036		81,90
2037		83,54
2038		85,21
2039		86,92

5.1.1 Gevolgen aflossen schuld voor GKv-kerken

NGA wil het risico benoemen dat de kerken de financiële lasten waarvoor ze komen te staan niet of met moeite kunnen opbrengen. In deze opvatting ziet de NGA zich gesteund door het rapport 'Ambities in balans' van 10 september 2020, opgesteld door Commissie Strategie en Financiën (CSF) in opdracht van de Generale Synode Goes 2020 (GKv) en de Landelijke Vergadering Zeewolde 2019 (NGK). In het rapport staat op p. 15 het volgende: "Naar ons oordeel en zoals we het nu kunnen overzien is het – gezien de argumenten in deze paragraaf – verstandig om vanaf 2024 aan te sturen op een quotum van rond de € 25,- voor de verenigde kerk en daarna dit bedrag zoveel mogelijk te handhaven". Zie ook p. 4 van dit rapport: "In de discussie over de activiteiten van het landelijk kerkenwerk en de daarmee gemoeide financiën werd vastgesteld dat er een toenemende druk bestaat op de financiën met name vanwege de terugloop van het aantal leden van de GKv. Daarnaast zijn er ook inhoudelijke ontwikkelingen die gevolgen kunnen hebben voor het landelijk kerkenwerk, zoals vergrijzing en ontgroening, een afnemende loyaliteit met het kerkverband en een toenemende diversiteit". Vindplaats: <https://www.gkv.nl/wp-content/uploads/2020/09/Ambities-in-balans.pdf>.

Nu heeft de CSF in haar rapport geen uitspraken gedaan over VSE. VSE is wel zijdelings genoemd in het rapport. Het rapport ging over het landelijk kerkenwerk en de boodschap van het aangehaalde citaat is: 'Zuinig aan en geen grote stijgingen want daar is te weinig ruimte voor.'

De quota waarvan nu sprake is, zijn behoorlijk kostenverhogend voor de GKv-kerken. Nu heeft VSE gesteld dat de GKv-kerken het probleem desondanks zelf gaan oplossen. VSE baseert dit op gesprekken met haar achterban en op de Notitie Cijfers & feiten d.d. 12 september 2022, opgesteld door SKW. In deze notitie wordt informatie gegeven over de financiën van de GKv-kerken in 2021. Indien de beschikbare financiële middelen van een plaatselijke kerk bestaan uit de vrij beschikbare gelden minus het saldo aan hypotheekleningen, dan zou op basis van de cijfers eind 2021 20% van de kerken de schuld aan VSE meteen in zijn geheel kunnen voldoen. Deze 20% van de kerken behelst 12% van het aantal leden. De overige 80% van de kerken zal volgens SKW kiezen voor het voldoen van de schuld in termijnen. Het is natuurlijk de vraag waar een plaatselijke kerk voor kiest. NGA acht daarom het risico aanwezig dat een aantal van de GKv-kerken niet in staat is tot langdurige betaling van dergelijke hoge lasten.

5.1.2 Voorbeeldberekening over effect van de last van een annuïteit voor een plaatselijke kerk

In deze paragraaf geven we een indruk van het effect van de schuld per plaatselijke kerk als betreffende kerk niet in staat is de schuld meteen per 1 januari 2027 af te lossen en gerekend wordt met een rente van 3,5%.

Uitgaande van een schuldpositie van € 45,3 miljoen op 1 januari 2027 bedraagt de schuld aan VSE € 448,31 per ziel. In het volgende voorbeeld laten we zien wat de schuld kan worden als een plaatselijke gemeente de schuld in 13 jaar aflost met een annuïtair aflossingsschema¹⁷.

Een GKv-kerk van 200 zielen heeft per 1 januari 2027 een schuld van $200 \times € 448,31 = € 89.662,-$. Net zo als bij een woninghypothek gebruikelijk is, nemen we aan dat de annuïteit als aflossingsschema gebruikt wordt. De schuld van € 89.662,- wordt afgelost met 13 jaarlijkse betalingen van € 8.409,- (€ 42,04 per ziel). In totaal wordt er dus $13 \times € 8.409,-$ is € 109.314,- betaald (€ 546,56 per ziel). Dit is exclusief eventuele premie voor PFZW en het quotum voor arbeidsongeschiktheidsverzekering.

5.2 Risico beleggingsrendement

VSE heeft 20 januari 2022 meegedeeld dat zij vanaf 1 januari 2024 uitgaat van een rekenrente van 3,5%. VSE gaat dus uit van een beleggingsrendement van 3,5% per jaar. Zoals bij elk verwacht rendement op beleggingen is ook dit rendement niet gegarandeerd en kan het hoger, maar onverhoopt ook lager zijn dan 3,5%. Bij tegenvallend rendement ontstaat het risico dat het gVSE-fonds in 2040 nog onderdekking heeft. Onderdekking kan bijvoorbeeld ook ontstaan als de beleggingen voor een langere periode geen 3,5% maar een lager rendement realiseren. Om het dekkingspercentage op peil te houden zal het dan noodzakelijk zijn om bij te storten.

In de nieuwe pensioenwet komt het beleggingsrisico voor rekening van de deelnemers. Dit geldt ook voor de pensioenregeling van PFZW. Tegenvallend rendement van het gVSE-fonds is echter voor risico van de kerken¹⁸. Binnen het nieuwe kerkverband is de kerk waaraan de predikant is verbonden verantwoordelijk voor zijn levensonderhoud, zowel voor als na de emeritering. Wordt een GKv-predikant voorafgaand aan het moment van emeritering aan een NGK-kerk verbonden, dan is die kerk verantwoordelijk voor het VSE-pensioen, want de VSE sluit voor zichzelf die verantwoordelijkheid nadrukkelijk uit. VSE keert ook niet uit aan de predikant, maar aan de kerk. Als gVSE onderdekking heeft, verwezenlijkt zich het risico dat deze kerk het ontbrekende deel van het emeritaatsgeld moet bijleggen.

5.3 Hoe omgaan met de onzekerheid in prognoses?

Een (actuariële) prognose komt niet altijd uit, omdat de economische werkelijkheid onvoorspelbaar is. Zo is er nu een ongekende inflatie, die bij korte duur gelukkig maar een beperkt verhogend

¹⁷ Jaarlijks een vast bedrag. Dit bedrag bestaat uit rente en aflossing. De samenstelling van het bedrag verandert gedurende de looptijd. Het aflossingsdeel neemt toe en het rentedeel neemt af.

¹⁸ De mogelijke tegenvallers zullen overigens niet alleen ten koste gaan van de kerken, maar ook van de geëmeriteerde predikanten die uit het VSE-fonds hun inkomen verkrijgen. VSE zal naar verwachting bij tegenvallers eerst de automatische pensioenverhogingen (1,50%/0,75%) bevroren of verlagen. Verder is niet uit te sluiten, dat de automatische verhogingen uit het VSE fonds lager zijn dan de verhogingen van de deelnemers van PFZW.

effect heeft op het uiteindelijke benodigde quotum. Maar het kan ook anders gaan, waardoor het quotum lager (hopelijk) of hoger (rampzalig) wordt.

Als we uitgaan van de prognose van het tekort op 1 januari 2027 van € 45,3 miljoen dan correspondeert een afwijking van +/- 5% van het VSE-fonds met een onzekerheid van +/- € 4,08 ten opzichte van € 42,04 voor de annuïteit per lid in 2027.

Het eerder genoemde rapport van de CSF van de GKv wijst nog op de mogelijkheid dat de werkelijke draagkracht bij de GKv Kerken in de toekomst lager zal zijn dan nu.

5.4 Concluderend

De GKv-kerken nemen een risico met het aangaan van deze hoge, langdurige, open-eind verplichting. En hoewel het niet veel anders kan, is het lovenswaardig dat zij deze stappen zetten. NGA acht echter het risico aanwezig dat een beperkt aantal van de GKv-kerken niet in staat is een schuld van deze omvang over een periode van 13 jaar af te lossen. Oftewel: NGA benoemt het risico dat gVSE in 2040 nog steeds een kans heeft op onderdekking.

Onderdekking van gVSE na 2039 heeft overigens niet alleen voor de GKv-kerken financiële consequenties. Ook de voormalige NGK-kerken zullen hiermee geconfronteerd worden. Hierover meer in hoofdstuk 6.

6 Risico's voor de NGK-kerken

NGA is verheugd dat besluitvorming heeft plaatsgevonden over de arbeidsvoorwaardelijke regeling voor alle predikanten en dat deze vanaf 1 januari 2024 van kracht zullen zijn (ervan uitgaand dat de hereniging plaatsvindt per 1 mei 2023).

Het is ook hoopgevend dat na lange tijd van onderzoek en discussie een oplossing is gevonden voor het pensioenvraagstuk, namelijk de toekomstige pensioenopbouw voor alle predikanten bij PFZW. De arbeidsvoorwaardelijke regeling en de keuze voor de toekomstige pensioenopbouw zijn immers randvoorwaardelijk om te komen tot hereniging van het GKv- en NGK-kerkverband.

Aan het pensioenvraagstuk is veel tijd besteed. Hoewel het een lastig traject was waarin vele hobbels zijn genomen, was het ook nodig om deze tijd hieraan te besteden. Het gaat immers over grote financiële belangen, zowel voor de betreffende predikanten, als ook voor de plaatselijke kerken.

De keuze voor PFZW als pensioenuitvoerder heeft veel voeten in de aarde gehad. NGA is tevreden dat de NGK-predikanten hun pensioenopbouw kunnen voortzetten bij PFZW en dat VSE het voorgenomen besluit heeft genomen de overstap te maken naar PFZW. Dit laatste zal offers vragen van de GKv-kerken als gevolg van het oplossen van de onderdekking van het VSE-fonds en de extra kosten voor de aansluiting bij PFZW. Als NGK-kerkverband moeten we dit niet onderschatten.

NGA heeft in de hoofdstukken 4 en 5 de pensioenproblematiek van de GKv beschreven. Daarbij is voor NGA de vraag leidend geweest welke gevolgen de onderdekking van het gVSE-fonds heeft voor de herenigde kerk op grond van een juridische fusie. In dit hoofdstuk benoemt NGA de risico's

die onderdekking van het gVSE-fonds in zich draagt en wil de NGK-kerken hierop attenderen (zie 6.1, 6.2 en 6.3).

6.1. Hoge quota, risico tegenvallend rendement en medeverantwoordelijk voor gVSE-fonds

In de routekaart is opgenomen dat de NGK-kerken per 1 januari 2024 medeverantwoordelijkheid gaan dragen voor het beleid met betrekking tot gVSE.

Eerder in dit rapport is aangegeven dat NGA het denkbaar acht dat een GKv-kerk de schuld aan gVSE niet of met moeite kan betalen. gVSE zal in het uiterste geval deze schuld moeten kwijtschelden en blijft mogelijk met een tekort zitten. Het is immers moeilijk voorstelbaar dat gVSE de deurwaarder gaat inschakelen, nog los van gevolgen voor het functioneren als kerk.

gVSE kan ook als gevolg van matige beleggingsresultaten met tekorten blijven kampen. De voormalige GKv-kerken die garant staan voor het aflossen van de schuld, zullen in eerste instantie aangesproken worden voor het oplossen van het tekort.

Als zich tekorten blijven voordoen, door welke oorzaak dan ook, zal op alle kerken een beroep worden gedaan waardoor de voormalige NGK-kerken ook meebetalen aan de GKv-emeriteringsgelden. Voor de voormalige NGK-kerken geldt dit des te meer als er na 2039 nog steeds sprake is van onderdekking.

Een NGK-kerk die niet van plan is zich lokaal te herenigen met een GKv-kerk zou kunnen denken, dat de emeriteringsschulden van de GKv-kerk haar niet zal raken, maar dat is zeer de vraag.

Overigens lijkt het NGA niet goed voorstelbaar dat, ook zonder de veronderstelde verplichting dat we gezamenlijk de financiële verantwoordelijkheid dragen voor het gVSE-fonds vanaf 2027, in het herenigde kerkverband sommige plaatselijke kerken in grote financiële problemen komen en de andere kerken niet bijspringen. We hebben als zusterkerken op grond van de Kerkorde toch ook een zorgplicht naar elkaar.

Naast de hierboven geschetste risico's, signaleert de NGA nog twee situaties die financiële risico's voor de NGK-kerken kunnen betekenen, namelijk:

- Een (voormalige) NGK-kerk kan verantwoordelijk worden voor de pensioenuitkering aan een voormalige GKv-predikant (zie 6.2);
- Risico bij een plaatselijke fusie (zie 6.3).

6.2. (Voormalige) NGK-kerk kan verantwoordelijk worden voor de pensioenuitkering aan een voormalige GKv-predikant

Eén van de uitgangspunten, genoemd in de routekaart, is dat er 'vrij verkeer van predikanten' is binnen het gehele kerkverband.

Als een GKv-predikant zich verbindt aan een (voormalige) NGK-kerk ontstaat voor die kerk financiële verantwoordelijkheid voor de predikant. Binnen de NGK is een plaatselijke kerk niet verantwoordelijk voor het pensioen. De kerk heeft aan zijn zorgplicht voldaan door het betalen van de premie aan PFZW. Binnen het nieuwe kerkverband is de kerk waaraan de predikant is

verbonden verantwoordelijk voor zijn levensonderhoud, zowel voor als na de emeritering. Als een voormalige GKv-predikant voor het moment van emeritering aan een NGK-kerk wordt verbonden, is die kerk verantwoordelijk voor het uitkeren van het VSE-pensioen. VSE sluit voor zichzelf die verantwoordelijkheid nadrukkelijk uit. VSE keert ook niet uit aan de predikant, maar aan de kerk. Als gVSE onderdekking heeft, kan dat betekenen dat de betreffende kerk het ontbrekende deel van het emeritaatsgeld moet bijleggen.

Gezien de huidige vermogenspositie van VSE schat NGA in dat het risico op dit moment niet groot is en zich pas op langere termijn kan voordoen.

6.3 *Risico bij een plaatselijke fusie*

Bij een plaatselijke fusie worden de bezittingen en schulden van de samengaande kerken onderdeel van de gezamenlijke boedel. Indien een voormalige GKv-kerk gekozen heeft voor een aflossing van de schuld aan gVSE in termijnen, dan wordt dit ook onderdeel van de boedel van de fusiekerk.

Het is van belang dat de samengaande kerken de totale balanspositie goed in beeld brengen en daarover afspraken maken. Anders ontstaat het risico dat de ex-NGK-leden ongewild meebetalen aan het aflossen van de schuld aan gVSE. Het risico kan per plaatselijke kerk sterk verschillen, van nauwelijks aanwezig tot groot, een en ander afhankelijk van de totale balanspositie van de herenigde kerkelijke gemeente.

Detailoverzicht Oplossing Harmonisatie Emeritaatsvoorziening

(versie 1.0)

1. Het proces in twee fasen

Fase 1:

Bestuurlijke hereniging, onder voorbehoud van instemming kerken, per 1 mei 2023 waarbij:

- De nieuwe kerkorde van kracht wordt.
- De nieuwe regio's afvaardigingen kunnen benoemen.
- In het najaar 2023 een eerste nieuwe synode/LV kan worden georganiseerd.
- Zodat de kerkelijke organisatie kan worden ingericht voor de financiële en organisatorische hereniging per 1 januari 2024.

- Met de GKv-kerken wordt in april 2023 een besluitvormende ledenvergadering belegd waarbij:
 - o Kerken uitvoerig hebben kunnen meepraten in de regioavonden die in het najaar van 2022 worden georganiseerd.
 - o De methodiek van bepaling van de schuld (bij overstap GKv-predikanten in 2027) inclusief de indicatieve bedragen per 2023 wordt vastgesteld.
 - o De methodiek voor bijdragen van kerken die door de PFZW overstap financieel voordeel krijgen, wordt vastgesteld.
 - o Financiële stromen en uitvoeringskosten helder zijn gemaakt.
 - o De toekomstige governance van VSE op hoofdlijnen wordt vastgesteld.

- Met de NGK-kerken wordt (via afstemming vanuit de LV) uiterlijk in april 2023 overeen gekomen:
 - o Dat een centrale pensioenadministratie per 1 januari 2024 van kracht wordt.
 - o Een solidariteitsbijdrage voor 5 jaar wordt vastgesteld ingaande 1 januari 2024. Dit voor een vast bedrag voor die jaren van € 10,- per lid.
 - o De arbeidsvoorwaarden predikanten akkoord zijn.

Fase 2:

Financiële en organisatorische hereniging, onder voorbehoud van instemming kerken, per **1 januari 2024** waarbij:

- De arbeidsvoorwaardenregeling predikanten definitief wordt; vast te stellen door de leden van SKW en Predikantenvereniging | CGMV. NGA wordt geconsulteerd.
- Met PFZW een raamcontract is gesloten met de volgende hoofdingrediënten:
 - o Centrale administratie is ingericht bij SKW; één contract en geen aansluiting per plaatselijke kerk meer (incl. intern kostenplaatje).
 - o Alle nieuwe predikanten worden aangemeld bij PFZW vanaf 1 januari 2024.
 - o De groep GKv-predikanten (per 1 januari 2024) wordt apart vermeld omdat deze vrijgesteld is tot één jaar nadat PFZW het nieuwe pensioenakkoord heeft ingevoerd. Verwachting van overstap GKv-predikanten voor alleen de toekomstige jaren is 1 januari 2027.
- Vanaf 1 januari 2024 een versobering van de VSE-regeling:
 - o Indexatiebeleid emeriti (en gewezen predikanten) vaste voorwaardelijke toeslag van 0,75%.
 - o Indexatiebeleid actieve predikanten voorwaardelijke stijging van 1,5% van het B20-tractement.
 - o De indexatie wordt alleen toegekend als het groeipad van het dekkingspercentage op schema is.
 - o AO: wachttijd gaat van 1 naar 2 jaar; dit heeft geen impact op de deelnemers, wel op de kerken.

2. De emeritaatsoplossing in 4 tijdsblokken

Tijdsblok A: Periode 1 mei 2023 – 1 januari 2024:

- Geen wijzigingen in de VSE- of NGA-regelingen.
- Kerken mogen wel een samenwerkingsovereenkomst maar geen echte hereniging (fusie) aangaan.
- Gesprekken met PFZW om te komen tot invulling van het een raamcontract.

Tijdsblok B: Periode 2024-2027

1. Relatie PFZW

Een raamcontract wordt gesloten waarbij:

- Ex NGK-predikanten ongewijzigd aangesloten blijven bij PFZW.
- De GKv-predikanten die t/m 31 december 2023 in actieve dienst zijn in het GKv-kerkverband met naam en toenaam op een uitsluitingslijst worden vastgelegd.
- SKW een centrale pensioenadministratie gaat uitvoeren. Ex NGK-kerken hoeven zelf geen administratie meer richting PFZW te voeren. SKW handelt dit af en stuurt de kerken een nota voor de premie plus de administratiekosten.
- Alle nieuw instromende predikanten vanaf 1 januari 2024 worden aangesloten bij PFZW.

2. Inhaalslag tekort GKv

- VSE bepaalt per 1 januari 2024 een voorlopige schuld per (ex) GKv-kerk op basis van:
 - o Gemiddeld aantal zielen van de jaren 2020, 2021 en 2022.
 - o Voorziening wordt bepaald alsof het fonds (per 1 januari 2027) “gesloten” is (van nominaal naar reëel), o.b.v. 3,5% rendement en vaste voorwaardelijke indexatie van 1,5% (B20-traktementstabel) en 0,75% (uitkeringen).
 - o Uiterlijke afbetaling op 1 januari 2040 waarbij kerken worden gestimuleerd zoveel als mogelijk eerder af te dragen.
 - o De vaste indexatie is voorwaardelijk en wordt alleen toegekend als het herstelplan van VSE op schema ligt.
 - o Voor de bepaling van de voorlopige schuld wordt uitgegaan van de waarde van de beleggingen op 1 januari 2023.
- De GKv-kerken wordt geadviseerd om de schuld op de balans te zetten; vanaf 1 januari 2027 is dat verplicht.
- Voor het individualiseren van de schuld is de schuldbepaling op 1 januari 2027 leidend, de schuldbepaling per 1 januari 2024 is voorlopig.

3. Solidariteit

- Vanaf 1 januari 2024 leggen de ex NGK-kerken € 10,- per ziel in ter ondersteuning van de hogere lasten die per 1 januari 2027 voor de ex GKv-kerken realiteit worden (namelijk tekort GKv, overstap PFZW en AO verzekering). Deze bijdrage vindt gedurende 5 jaren plaats.
- Ex GKv-kerken (leden VSE) blijven ongewijzigd solidair quotum/ziel betalen waarbij de "schuldnota" is losgekoppeld van het quotum voor toekomstige opbouw (tot 2027).

4. Aansluiting bij toekomstig AO proces

- Het VSE-reglement wordt per 1 januari 2024 (naast vaste voorwaardelijke indexatie) ook aangepast op wachttijd AO. Deze gaat van 1 naar 2 jaar. Dit alvast in lijn met de situatie per 2027.
- Alle voormalige NGK-gemeenten dragen solidair bij aan de AO verzekering. Dit is ongewijzigd beleid.
- Alle overige gemeenten waarvan een predikant is aangesloten is bij PFZW (nieuwe instroom na hereniging) dragen ook bij aan de kosten van de verzekeringspremie AO (o.b.v. een bedrag per ziel).; solidair dus.
- Datzelfde (alle gemeenten waar een predikant actief is en die aangesloten is bij PFZW) is ook het geval voor de kosten van de centrale pensioenadministratie; solidair.
- De AO voor predikanten op de uitsluitingslijst is in eigen beheer van VSE; dit wordt niet herverzekerd, en is gedekt door het opbouwquotum.

5. Grensverkeer

- Uitgangspunt is dat predikanten "vrij" kunnen bewegen binnen het gehele kerkverband. Een ex GKv-predikant die naar een ex NGK gaat (en op de 'PFZW-uitzonderingslijst' staat), blijft opbouwen bij VSE. De plaatselijke NGK-kerk betaalt aan de centrale administratie een emeritaatsbijdrage ter grootte van de PFZW-premie (alsof de predikant al ondergebracht is bij PFZW).
- Een ex NGK-predikant die naar een GKv gaat, blijft opbouwen bij PFZW. De GKv-kerk gaat een opbouwquotum ter grootte van de PFZW-premie betalen en kan compensatie aanvragen voor het opbouwquotum van VSE. Dit wordt mede afhankelijk gemaakt van het grensverkeer andersom om zo de kapitaalopbouw stabiel te houden.
- Voor samenwerkingsgemeenten wordt vanaf de hereniging de verdeling GKv- /NGK- leden in percentages vastgelegd om de regelingen zo fair als mogelijk uit te voeren. Deze 'vastgeprikte' percentages zijn leidend voor de verdeling zielentallen voor de (ex GKv- ex NGK-)quota.
- M.b.t. plaatselijke gemeenten die samengaan: op de lokale herenigingsdatum wordt de verhouding voormalige NGK- en GKv-leden vastgesteld. O.b.v. het jaarlijks door te geven totaal aantal zielen kan dan het (fictieve) aantal NGK- en GKv-leden worden berekend.
- Bij een herenigde gemeente komt de pro-rata VSE-schuld op de balans van deze gemeente, zij is immers de rechtsopvolger van de GKv-gemeente.

6. Governance

- Per 1 mei 2023 is de nieuwe kerkorde van kracht met vermelding van de zorgplicht bij emeritaat, ziekte en overlijden. De NGA zal in de loop van 2024 (na overdracht alle werkzaamheden) worden opgeheven.
- In de nieuwe kerkelijke organisatie wordt een periodiek overleg georganiseerd tussen synode, SKW, Predikantenvereniging | CGMV en VSE om waar nodig te spreken over de uitvoering van zaken in de materiele regeling predikanten en de pensioenadministratie (PFZW).
- Voor het vermogensbeheer en de verplichtingen rond de inhaalslag van het tekort en uitkeringen van “rechten uit het verleden” blijft VSE bestaan.
- De organisatie VSE is een vereniging en de plaatselijke kerken van het voormalige GKv-kerkverband zijn (verplicht) lid van deze vereniging; dat blijft in deze periode ongewijzigd.
- De voormalig NGK-kerken worden als lid mede verantwoordelijk voor het beleid (nog niet voor het fonds).
- In deze periode wordt de governance voor de periode na 2030 voorbereid en waar mogelijk ingericht.

Tijdsblok C: Periode 2027-2030

1. Relatie PFZW

- Ook de ex GKv-predikanten (van de uitsluitingslijst) worden voor de toekomstige jaren aangesloten bij PFZW.
- De centrale pensioenadministratie is daarmee voor elke predikant ingericht.

2. Inhaalslag tekort GKv

Vanaf 1 januari 2027 wordt de schuld per kerk definitief gemaakt en als een “harde” verplichting geregistreerd. Daarbij komt:

- Met kerken die eerder volledig hebben afgelost vindt een eventuele verrekening plaats (teveel of te weinig betaald).
- Bij bepaling van het zielental wordt aangesloten bij de eerdere historische analyse en de daadwerkelijke GKv-leden vanaf de hereniging (de jaren 2020, 2021 en 2022). Dit is de verdeelsleutel die bepaalt welk deel van de schuld wordt toebedeeld aan een lokale kerk.
- De definitieve schuld wordt mede bepaald door monitoring van de daadwerkelijk gerealiseerde dekking in de periode 2024-2027. Dit om maximaal haalbare zekerheid in bepaling van het tekort te realiseren.
- De schuld is het verschil tussen de waarde van de beleggingen en de verplichtingen. Op basis van de voortschrijdende daadwerkelijke posities die op regelmatige basis worden vastgesteld in de jaren 2024, 2025 en 2026, wordt de trend bepaald en daarmee de positie per 31-12-2026.¹

¹ Om te voorkomen dat de financiële positie van 1 moment de schuld bepaald is gekozen voor deze methode. Met name de ontwikkeling van het vermogen kan fluctueren als gevolg van de economie en de beurs.

3. Solidariteit

- De ex NGK-kerken leggen nog 2 resterende jaren € 10/ziel in voor de solidariteit (de jaren 2027 en 2028).
- Voor de ex GKv-kerken geldt dat de totale premiedruk (PFZW en AO) -/- solidariteitsbijdrage NGK) tot 2030 evenredig wordt verdeeld over alle kerken. Hiermee blijven kerken zonder predikant de kerken steunen met één of meerdere predikanten. Een solidair stelsel dus.
- Vanaf 1 januari 2027 zijn alle kerken (ook de voormalige NGK) in het nieuwe kerkverband verantwoordelijk voor het VSE-fonds en lid van de vereniging.

4. AO Voorziening

- Ook de ex GKv-predikanten worden bij een gezamenlijke externe verzekeraar ondergebracht. Hiermee wordt mogelijke premievrijstelling bij PFZW zeker gesteld.
- De kosten voor de externe AO-voorziening wordt solidair als vast bedrag per ziel als quotum gedragen door alle leden van het nieuwe kerkverband.

5. Grensverkeer

- Voor wat betreft de pensioenvoorziening van predikanten is er geen inhoudelijk verschil meer. Alle predikanten bouwen voor de toekomstige jaren vanaf 2027 op bij PFZW.
- Er blijven wel twee “soorten” kerken. Enerzijds de ex NGK die alleen premie betalen indien er een predikant aan hen verbonden is. Anderzijds de ex GKv-kerken die tot 2030 een premiebijdrage PFZW betalen conform het solidaire model.

6. Governance

- Geen wijziging ten opzichte van de vorige periode.

Tijdsblok D: Periode vanaf 2030

- Alle kerken en predikanten zijn vanaf 2030 gelijk op alle bovengenoemde punten.
- Een kerk betaalt PFZW-premie indien een predikant aan hen verbonden is.
- De ex GKv-kerken betalen het resterende “schuld-bedrag” tot 2040.
- Voor VSE wordt een lichtere governance-vorm gekozen (gekoppeld aan SKW).
- De AO-premie blijft solidair.

7. Variant D: Per 1-1-2027 overstap naar PFZW

D.2 Afloshorizon VSE is 2040, traktementen stijgen met 1,5% en uitkeringen met 0,75%

Jaar	Zielen	Quotum per ziel		Totaal per ziel	Schuld per ziel	€ 1.000						
		VSE	PFZW			Fonds	Bijdrage	Rendement	Kosten	Uitkering	VPV 1-1	DK%
2022	110.300	61,20	0,00	61,20	557,44	66.655	6.750	2.470	(410)	(4.862)	128.140	52%
2023	108.370	63,19	0,00	63,19	539,83	70.603	6.848	2.610	(414)	(4.939)	129.104	55%
2024	106.474	65,22	0,00	65,22	521,31	74.707	6.944	2.757	(420)	(4.899)	130.214	57%
2025	104.611	65,87	0,00	65,87	499,60	79.090	6.891	2.907	(422)	(4.977)	131.353	60%
2026	102.780	67,19	0,00	67,19	475,55	83.489	6.906	3.058	(420)	(5.222)	132.365	63%
2027	100.981	36,38	32,15	68,53	448,13	87.810	3.674	3.102	(110)	(5.494)	133.063	66%
2028	99.214	37,48	32,42	69,90	427,69	88.982	3.718	3.141	(114)	(5.682)	131.415	68%
2029	97.478	38,77	32,53	71,30	406,27	90.046	3.779	3.177	(117)	(5.875)	129.648	69%
2030	95.772	40,85	31,88	72,73	381,41	91.010	3.913	3.209	(124)	(6.199)	127.538	71%
2031	94.096	41,68	32,50	74,18	354,49	91.809	3.922	3.235	(127)	(6.357)	125.165	73%
2032	92.449	42,62	33,04	75,67	325,26	92.482	3.941	3.257	(130)	(6.478)	122.552	75%
2033	90.831	44,16	33,02	77,18	293,59	93.071	4.011	3.276	(134)	(6.720)	119.738	78%
2034	89.241	44,69	34,03	78,72	259,49	93.504	3.988	3.288	(136)	(6.805)	116.661	80%
2035	87.679	45,46	34,83	80,30	222,91	93.839	3.986	3.298	(139)	(6.930)	113.383	83%
2036	86.145	46,48	35,42	81,90	184,34	94.054	4.004	3.305	(140)	(7.005)	109.934	86%
2037	84.637	47,72	35,82	83,54	143,08	94.217	4.039	3.310	(142)	(7.090)	106.326	89%
2038	83.156	49,37	35,84	85,21	98,29	94.334	4.105	3.314	(145)	(7.232)	102.507	92%
2039	81.701	50,09	36,83	86,92	50,75	94.376	4.092	3.315	(144)	(7.202)	98.522	96%
2040	80.271	0,00	38,39	38,39	0,00	94.438	0	3.175	(144)	(7.178)	94.438	100%
2041	78.866	0,00	39,77	39,77	0,00	90.291	0	3.030	(143)	(7.164)	90.291	100%
2042	77.486	0,00	40,90	40,90	0,00	86.013	0	2.882	(142)	(7.084)	86.013	100%
2043	76.130	0,00	42,64	42,64	0,00	81.669	0	2.731	(140)	(6.983)	81.669	100%
2044	74.798	0,00	44,57	44,57	0,00	77.277	0	2.579	(138)	(6.891)	77.277	100%
2045	73.489	0,00	46,88	46,88	0,00	72.827	0	2.426	(135)	(6.746)	72.827	100%
2046	72.203	0,00	48,80	48,80	0,00	68.373	0	2.274	(131)	(6.544)	68.373	100%
2047	70.939	0,00	51,16	51,16	0,00	63.972	0	2.123	(127)	(6.363)	63.972	100%
2048	69.698	0,00	53,24	53,24	0,00	59.605	0	1.974	(123)	(6.136)	59.605	100%
2049	68.478	0,00	55,80	55,80	0,00	55.320	0	1.828	(119)	(5.948)	55.320	100%
2050	67.280	0,00	58,06	58,06	0,00	51.081	0	1.684	(114)	(5.697)	51.081	100%

Vergelijking kosten pensioenopbouw tussen VSE en PFZW (incl. AO) 2027-2040

Jaar	VSE	PFZW	Delta	Jaar	VSE	PFZW	Delta	Jaar	VSE	PFZW	Delta
2027	2.330	3.247	916	2032	2.096	3.055	959	2037	1.988	3.032	1.043
2028	2.310	3.217	907	2033	2.066	2.999	934	2038	1.968	2.980	1.013
2029	2.226	3.171	945	2034	2.065	3.037	972	2039	1.995	3.009	1.013
2030	2.166	3.053	887	2035	2.060	3.054	994	2040	2.027	3.081	1.054
2031	2.142	3.058	916	2036	2.044	3.052	1.007				